

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a F'icia una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 r. v. a. Pentru tieri estorne 15 f. pe unu anu séu 45 doideceri, or 3 galbini si 3 doideceri mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 98.

Brasiovu, 12. Decembre 1861.

Anulu XXIV.

Se ne aducemu aminte de cele vechi!

Sub acésta titulu jurnalulu „Korunk“ din Clusiu isi incepe in 15. Dec. unu articulu alu seu, a carui aplicare spunemu dreptu ca noi nu o pricepem, séu déca cumva pricepem, atunci intielesulu aceluasi ne vine cu totul neasteptatu. Tocma pentru aceea înse noi reproducundu acelu articulu lasamu in grij'a cititorului cá se scótia d'intrénsulu intielesulu celu mai nemeritu. Articulu suna asia: „Nu au fostu asia de multu, candu noi toti ne aflamu infranti, fórte multi si desperati, portandu sarcin'a timpului apasátore asupra nóstra. Iubirea, cointielegerea erá pe atunci parol'a de dí a calamitatii comune, care de si nu a potutu se face a incetá suferinti'a, celu puçinu înse a servitu de o mangaiere alinatória.

In acésta scóla a suferintiei învatiaramu mai bine de diece ani, eara dupace ne luaramu absolutoriulu, intalnindune pe o alta carare a vietiei — numai ce amu prinsu de veste, cumca cu calamitatile de diece ani ni s'au perdutu si invatiaturile acelora, ca ni s'au pastratu numai tristecele loru suvenfre, eara din acea invatiatura nu a mai remasu nici o urma.

Acestu lucru a fostu numai acuma, si totusi elu e vechiu, fórte vechiu!

Vietia, acésta invatiátore intielépta ne deschise acum o scóla noua. Vomu poté noi óre scóte din dascaliturile aceleia inca invatiatura folosítore si durátore? Acést'a ne va aratá tempule.

Acestu periodu care ni se incepe, va fi numai cá transitoriu si asia multu nu va poté tiené. Si eata în acestu scurtu restempu trebuie se învatiamu aceea, ce noi intr'unu periodu mai lungu nu amu sciutu se prefacemu in sangele nostru!

Ar fi óre asia ceva cu potintia? Este, fara indoiéla.

Lui Tarquiniu (unulu din regii Romanilor) care fu imbiétu cu cele noua tomuri a le cartiloru Sibilei*), i se parú prea mare pretiulu cerutu pentru ele si respinse ofertulu.

Atunci Sibil'a ísi aruncá trei din cartile sale in focu, eara cu cele siese tomuri remase imbiét de nou pe regele, cerendu'i totu acelu pretiu, pe care'lu poftise pentru cele noua tomuri.

Respingunduse ofertulu din nou, jumatate din cele 6 tomuri ear' devenira prad'a focului, eara cu cele 3 tomuri remase, regele fú imbiétu din nou totu cu pretiulu, carele fusesse defiptu din capulu locului pentru celea noua tomuri.

Acum Tarquiniu spaimantatu de portarea Sibilei cumpará acele trei carti, care apoi pastrate fiindu in templulu lui Jóie intr'o lada de pétra, în tempuri de pericule amenintátore patriei prin cuvintele loru profetice dá consiliu spre abaterea periculeloru publice.

Noi anca amu fostu imbiéti cu cele noua tomuri a le cartiloru sibiline, ci nu ne invoiramu la téggu pana candu nu fuseramu strimtorati la trei carti, pe care si acuma le potemu cumpará numai cu pretiulu celoru noua.

Da Dómne cá se nu scapamu téggu din mana si se ne potemu folosi cu resultatulu carele se se asemene cu sórtea Romei vechi. Fia cá în aceste trei carti se aflamu tóte acelea, cate voru fi in stare de a intemeié cu statornicia in pepturile tuturoru darurile charitatii imprumute si ale comunei bune invoieli spre fericirea si infflorirea patriei, fara nici o diferentia de relege, natiune si limba.“ —

— Atata este articulu din „Korunk“ si nu mai multu. Istoriór'a fabulósá alui Tarquiniu cu cocón'a Sibil'a este cunoscuta tuturoru gimnasistiloru de clasele mai naintate. Aplicarea ei in „Korunk“ e plina de doiosia si fragedimè. Oare in se pe cine intielege K. prin „Noi?“ Pe toti locuitorii tieriei? Séu numai pe o parte din ei? Acésta este ce nu pricepemu noi. B.

— Amu inceputu astadi a conversá cu „Korunk“; — dati se încheiemu totu cu dínsulu, înse nu in forma de disputa ferbinte si açtiátore de sange, departe se fia; ci numai

acéstea la vreunu amicu ce ar portá numele acestui mare patronu alu corabieriloru si alu fetitiloru bune, dar' lipsite de sestre (nu cumva si alu jurnalistiloru?) pe lunga unu pacharelu de vinu séu de céiu; asia, — numai cá în discursu; ca „Korunk“ a lasatu multu din fervórea sa ce o avea in decursulu iernei trecute; eara noi din parte-ne scimu asia, ca în cursulu desbaterii cestiuiloru de interesu publicu numai acelora li se vine trist'a, uneori tragicomic'a rola de a se iuti, a strigá si a se involbura, carii voru fi simtíndu ca nu sunt siguri de dreptatea causei loru, séu carii nu se simtu capaci de a sio apar'a cu tari'a ceruta, buna óra cá femeile nepu-tintióse séu suferítore de isteria.

Desu numitulu jurnalulu ungurescu sia luatú ostenél'a de a se ocupá cu „Asociatiunea transilvana pentru inaintarea literaturii si a culturai poporului romanescu“ in Nrii sei 250, 252, 253, 254 cum amu dice ex professo, supunendu la o recensiu lungá, ici colo si apriga totuodata, a tuturoru lucruriloru adunarii generale literarie pe susunumit'a asociatiune, tienuta la Sibiu între 4. si 7. Noembre a. c.

Pentru cá publiculu cititoru romanescu alu acestei foi se póta apretia recensiu lungá susuatinsa, s'ar cere neaparatu cá noi se o reproducemu aici din cuventu in cuventu, ceea ce nu ne earta timpulu si ángustulu spatiu.

In art. Nru 1 premitiendu ca natur'a si scopulu asociatiunii romaniloru cere cá se se interesese de aceea si tóte nationalitatile Ardealului, apoi face unu estrasu din cuventulu de inaugurare alu Es. Sale Domnului Episcopu cá presiedénte, afla înse, ca acelu cuventu ar fi trecutú din vedere atatea si atatea momente si persóne din istori'a literaturii si a culturai romaniloru, eara mai in urma ii recimósce meritele privítore la infiantia asociatiunii.

In art. II. recensintele traduce mai intregu cuventulu d. canonicu Tim. Cipariu, ílu însociése înse cu 12 note, despre care ne pare reu a observá, ca in partea loru cea mai mare nu potú suferi critic'a istoriei nóstre.

In art. III se rapede din nou asupra dlui Cipariu insinuandu'lu la publicu, cá si cum cuventulu Dsale ar' fi avutu mai multu o colóre politica decatu sciintifica; eara apoi descinde la tesele lui G. Baritiu, propuse in a trei'a siedintia cá unu materialu crudu pentru elaborarea loru in decursulu aniloru viitori, apoi afla, ca punctulu 9 sunatoriu despre infiantia scóleloru trebuia se viie tocma la loculu antaiu, pentruca altmintrelea cladimu turnulu dela vérfu in josu, uita înse ca tocma p. 1 inca se ocupa totu cu afaceri scolastice.

In art. IV. ear' se mai apuca odata de a scarmaná unele pasage din cuventulu dlui Cipariu, vine apoi din nou la Baritiu, carui ei face complimentu, pentruca a recomendatu studiulu istoriei patriotice cu totuadinsulu, prin care firesce recimósce ceea ce „Közlöny“ in anulu trecutú pe acuma negá pe mórte, ca adica istori'a patriei nóstre e scrisa pana acum fórte reu, si ca se afla într'ens'a o mare multíme de lacune, care ar trebui implinite catu mai curundu.

Subscrisulu nu póte sci, déca ddni presiedintele si vice-presiedintele asociatiunii nóstre voru aflá cu cale séu nu, a se ocupá cu coprinsulu recensiu din Clusiu; ceea ce scie dènsulu este, cumca multu anca doue adunari ale asociatiunii si dènsa va fi in stare de a respandi o multíme mare de prejudetie, opiniuni false si ratacite, prepusuri de tóta plas'a, care mai domnescu áncá la celelate popóra in privinti'a romaniloru; totuodata acea asociatiune, fara a se ocupá niciodinióra cu politic'a, va fi in stare de a demustrá lumii, cumca tocma prin midiu locirea si ajutorulu dènsi se va deschide calea spre o mai deaprópe intielegere cu ceilalti locuitori ai tieriei, din cauza ca, asociatiunea nóstra in locu de a suferi cá se se incuibe in sinulu seu unilateralitatea, pedanteri'a cea ridicola si uriciósá a scolasticismulu seculiloru trecuti, egoismulu a eela reu intielesu si mai reu aplicatu alu asia numitiloru nationalisti semiinvatiati, carele pana acum a fostu plag'a si blastamulu atatoru societati sciintifice tocma si aici in tierile nóstre la unguri si la sasi, — mai virtosu le va resfirá si

delaturá pe tóte acestea, va sci se castige barbatiloru sei iubitori de sciinti'a cea sanatósa chiaru si respectul neamiciloru. Inatiunii nóstre, va insufla totuodata in ai sei respectu catra toti invatiatii popóreloru conlocuitoare cati ilu merita in adeveru, eara prin acestea apropiindu pe invatiatii unii de altii, pe nesimtíte va complaná diferentie de alta natura si cá prin o lovitura fermecatoare ne va invatiá pe toti cá se ne scimu innaltia mai pre susu de certele piatieloru publice si ale unoru pretorii cercetate cá si in Atin'a, cá si in Rom'a veche, de servitorii materialismului si de candidati ambitiosi, si cu atatu mai raru de scolarii lui Plato séu Aristoteles, de imitatorii divinului Omeru ori ai lui Dante si Tasso. Et denique: *Opinionum commenta delebit dies.* — B.

Indreptare: In columna 1. colóna 1 dupa seri'a 66 se se cetésca inca acestea ordine: in discursu linistitu si domolu, cá si cum ne-amn afla doi trei amici in sér'a de S. Nicolae, in care tocma scriemu

Sibiiu. Representatiunea Consistoriala catra Universitatea Saseasca in privinti'a portiei Canonice pentru Parochi.

Inaltulu guvern regiu alu tierei dto 11-lea l. c. Nr. 10720 incunosciinta pre ordinariatulu subscrisu despre aceea: ca decisiunea préonorabilei universitati din 3-lea Aprilie a. 1848, privitoare la asignarea portiunilor canonice pentru preotimea nóstra aflatóre între sasi, numai sau aprobatu de Mai. S'a In. nostru Imperatu, ci totuodata s'au demandatu prégratosu. cá aceeasi fora amenare se se si duca in deplinire.

Fačia cu descoperirea prementionata a In. guvern reg., are onóre ordinariatulu subscrisu a se indrepta catra préonorat'a universitate cu rugarea aceea, cá se binevoiésca préonoratu-aceeasi ai descoperi: in ce modu eugeta préonorata universitate a duce in deplinire decisiunea cestionata? de óre ce ordinariatulu este de parere, ca numai cu intrevenirea iurisdicțiunei bisericesci s'ar puté aceeasi efectui corespundietoriu scopului, dauduse din partea acest'a totu ajutoriulu de lipsa.

Mai incolo recuira cu incredere ordinariatulu pre préonorabil'a universitate, cá se binevoiésca a da subordinatiloru sei oficiali astufeliu de indreptari, in urm'a carora nunumai se nu se impedece efectuarea lucrului cestionatu. ci inca se se insintodia acelu-a spre multamirea respectiviloru preoti.

Aci inainte de tóte debue ordinariatulu se observede, ca in biseric'a ortodocsa-reseritena cu privire la preotimea mirenesca, a carei diregatoria este pastorirea si cultivarea sufleteloru Cristianiloru, este introdusa casatori'a preotiloru, si ca in acésta biseric'a numai presviterii potu severi lucrurile sfintite, bisericesci si scolare, prin urmare diaconii séu subdiaconii, cetitorii si cantaretii nu potu function'a de sene singuri fora presviteru, pentru aceea ordinariatulu numai intr'o comuna bisericésca mai numerósa pune diaconu, unde diaconulu apoi este totuodata si invatiatoriu alu tinerimeii scolare, si pentru aceea astadi in eparchi'a nóstra se afla numai unu diaconu cá invetiatoriu la Avrigo, si pre lenga fiecare presviteru vine apoi cate unu cantaretiu. Candu ordinariatulu purcede asiadara din astufeliu de principii in afacerile sale, si inca mai adauguoduse si aceea, ca in eparchi'a nóstra se afla numai preoti actuali, fiindu opriti cei titulari, — atunci este préinvederatu, ca fiindu in eparchi'a acést'a pana la 800 presviteri actuali pentru pastorirea si cultur'a a aprópe de 700000 suflete, nume. rulu preotiloru nunumai este mare, ci se póte dice ea este prémieu, fačia cu numerulu preotimei altoru confesiunii. Acestu adeveru, precumu si susuatins'a institutiune a bisericeii nóstre, ca numai presviterii potu functiona la noi, carii in patri'a nóstra s'au obicnuit a se chiama parochi, silesce pre subscrisulu inca si la acea rugare, ca préonorabil'a universitate se binevoiésca a decide escinderea portiunilor canonice, seu a unui ecuivalentu in bani, din cass'a alodiale, dupa cum se va vedé mai in josu, nu dupa biseric'i, séu locuri, ci dupa numerulu presviteriloru, adeca parochiloru actuali si provediati cu investitura.

Cu buna séma din astufeliu de principii au purcesu onorabilele comunitati din Brasiovu si Sigisóra, candu cea dintain resolta pe totu anulu scóleloru nóstre din Brasiovu 32 de staugeni lemne, earu cea din urma unu ajutoriu anualu de 525 fl. v. a. asisderea pentru scóla nóstra din Sigisóra. Ceea ce cu multiamitóre recunosciinta se mentionédia aici. —

Ordinariatulu 'si ia voia a mai trage atentiunea préonorabilei universitati si la constitutivulu unei portiuni canonice.

Este cunoscutu, ca diet'a tierei din an. 1846/7 constitutivulu unei portiuni canonice l'au fostu ficsatu in 14 jugere.

Ordinariatulu nu voiesce a impugn'a aceasta decisiune dietala, ci atatu-a cutédia a dice: ca constitutivulu unei portiuni canonice de 14 jugere nu ajunge nici decum pentru dotarea cuviatiósa a unui parochu; de aceea dóra constitutivulu unei portiuni canonice in Ungari'a

si Banatu consta din 34 iar in Bucovina din 44 jugere, iar protopopi capeta acolo cate un'a si jumetate portiune canonice. Deci pe base: acestui adeveru se róga acestu ordinariatulu, ca se se resovedie din partea préonorabilei universitati constitutivulu unei portiuni canonice dupa form'a din alte tieri suore, caci aceast'a o vedemu si la constitutivulu portiuniloru canonice ale preotimei de alte religii.

Mai departe 'si ia voia ordinariatulu a trage atentiunea préonorabilei universitati si la pré'naltulu patentu imperatescu despre regularea referentieloru între fostii domui de pamentu si coloni, si respective la acei §§- din pré'naltulu patentu, carii suna despre lemnaritu si pasiunitu. si a o ruga, cá se binevoiésca préonoratu aceeasi a dispune, cá fiecare parochu se capete unu quantu ficsu de lemne pe fiecare anu, si pentru vitele sale se ise renduiésca din pasiunea comunalu o portiune potrivita.

Acum vine a se aminti dotarea preotiloru din acele locuri, unde nu suntu pamenturi comunale. In astufeliu de impregiurari ordinariatulu este de parere, cá in atari locuri se se dea preotimei unu ecuivalentu in bani dupa starea si proportiunea locale, si adeca in orasie mari 1000—1200 f. in orasie mai mici 600—800 f., iar in sate 400—600 f. v. a. si lemne.

In fine face acestu ordinariatulu inca si acea recusitiune, cá préonorabil'a universitate se binevoiésca a invita pre subordinatele municipii, cá acestea se faca cunoscutu ordinariatulu pre oficialii, prin carii voiescu a efectui lucrulu cestionatu, pentrucá apoi si ordinariatulu se insarcinedie din partesi pre protopopii districtuali spre a intreveni la acestu lucru. T. R.

Клѣжѣ 19. Дек. (Штири фелърите). Екселенция Са Д. Прешединте провѣсориѣ алѣ гвѣрнѣялѣ транспѣлванѣ с'а мѣтатѣ къ локѣица дѣ каселе контелѣ Самѣилѣ Кемени, не каре ши леа дѣпѣкириатѣ, кѣм се сѣяне не зѣлѣ анѣ.

Кѣпитанѣялѣ примарѣ алѣ Фѣгѣрѣшѣялѣ Д. Иоанѣ Бранѣ с'а дѣфѣцѣшатѣ дѣ зѣлеле трекѣте ла Екс. Са Дн, гвѣрнаторѣ провѣсориѣ къ о деуѣтѣчѣне трѣмѣсъ дѣн партеа дѣстриктѣялѣ ши компѣсъ дѣн ДД. Гр. Маѣерѣ, Ф. Фѣгѣрѣшанѣ, I. Олѣцѣ, I. Бѣрѣвашѣ ши ісраїлѣтѣялѣ Рѣманоф.

„Корѣик“ рѣдикѣ о аспрѣ мѣстраре дѣконтра ачелорѣ сѣкѣи, карѣи кѣтриерѣ цѣра дѣтрѣгѣ чершѣндѣ не сама бѣсерѣчѣлорѣ сѣкѣешѣтѣ, дѣсъ ка нѣште дѣшѣлѣторѣ; пентрѣ къ с'аѣ дескѣперѣтѣ касѣрѣ пѣмѣрѣосе, дѣтрѣ каре кѣтарѣ сѣкѣи дѣмѣлѣ че е дрепѣтѣ къ кѣрѣтѣчеле де чершѣтѣ лѣгалѣсате дѣла рѣспекѣтѣвеле комѣне, не а кѣрорѣ самѣ чершѣескѣ, дѣн ачѣиашѣ дѣсъ зѣлѣ іаѣ чершѣтѣялѣ дѣн арѣндѣ, пѣтѣескѣ адѣкъ комѣнеи бѣсерѣчѣешѣтѣ 10—30 дѣнаїте къ кондѣиѣне дѣноѣ къ орѣче ворѣ кѣштѣга прѣн чершѣтѣ сѣ фѣе алѣ лорѣ; алѣцѣ еарѣ дѣпѣчѣе аѣ кѣлѣторѣиѣ прѣн тѣтѣ цѣра, рѣ дѣторкѣндѣсе а касѣ продѣкѣ дѣн кѣрѣтѣчеле кѣте о оѣмѣ атѣя дѣ тѣкѣлѣсѣ, дѣнкѣтѣ комѣна нѣ шѣте че сѣ факѣ къ ачѣеашѣ маї зѣтѣе, сѣ о деа чершѣторѣлорѣ дѣн сѣмѣрѣе, сѣѣ сѣ о деа еарѣшѣ де поманѣ. Ашеа К.: е де ачѣеа оїнѣиѣне, ка фелѣялѣ ачѣеста дѣ чершѣторѣиѣ сѣ се опрѣскѣ некѣндѣиѣнатѣ; еарѣ комѣнеле карѣ аѣ трѣвѣзѣндѣ деа'ши фаче сѣѣ рѣпара бѣсерѣчѣеле ши н'аѣ шѣлѣчѣе сѣ черѣ рѣчѣпрокѣялѣ ажѣторѣиѣ алѣ комѣнелорѣ вѣчѣне, каре сѣ ажѣте не кѣтѣ ле сѣтѣ прѣн пѣтѣндѣ.

Еарѣ неї маї адаѣцѣмѣ, къ дѣкъ венѣтѣрѣле чѣлорѣ маї мѣлѣтѣ бѣсерѣчѣе ши бѣсерѣкѣде о'ар инкасса ши адѣнѣстра къ алѣтѣ рѣ гѣларѣтате ши къ денѣина фѣрѣкъ де Дзеѣ, атѣнѣи мѣлѣте фѣрте мѣлѣтѣ комѣне бѣсерѣчѣешѣтѣ нѣ ар аѣеа нѣчѣдекѣм трѣвѣзѣндѣ де а черу прѣн цѣрѣ, пентрѣка сѣ'ши, кѣлѣдѣскѣ орѣ рѣпаре бѣсерѣка, шѣтѣ дѣноѣ цѣра дѣтрѣгѣ, къ че пѣнѣсаре се адѣнѣстрѣ аѣерѣле мѣлѣтѣ пѣцѣне але бѣсерѣчѣелорѣ дѣла зѣнеле конѣесѣнѣ.

— Вѣдепрешедѣнтеле Дѣонѣиѣ Кѣсѣта, кареле рѣтѣсѣсе дѣ дѣрѣпѣтѣ болпавѣ ла Вѣена, а сосѣтѣ ши Дѣса дѣн 13. Декѣмѣвѣ ла Клѣжѣ.

Се аѣеверѣзѣ къмѣкѣ прѣн комѣтателе ши сѣказѣне се ворѣ фа сѣкѣмѣзѣрѣ стрѣвѣзѣтѣторѣе дѣн персоналѣялѣ оѣциалѣлорѣ пѣвлѣчѣ; анѣтѣ ворѣ фѣ реалѣкацѣи де ачѣеа, карѣи нѣ се ворѣ фѣ компромѣсѣ нѣ ачѣи къ нѣмѣкѣ. Тоцѣ канѣи іѣдѣкѣкѣцѣиѣлорѣ с'аѣ дѣфѣцѣшатѣ пѣ акѣм ла позѣлѣ гвѣрнаторѣ.

Рѣдакторѣлорѣ де фѣи пѣвлѣчѣ ле с'а траѣѣ акѣм дѣн поѣ лѣаре амѣнѣте ла лѣеѣа де прѣсѣ дѣн а. 1852, дѣпѣтѣ каре фѣочѣне арѣ се дѣнокѣмѣ дѣн модѣялѣ де а сѣкрѣе (адѣкъ нѣ пѣмаї рѣдакторѣ чѣи ши едѣторѣиѣ ши орѣ карѣи алѣцѣ; дѣр' апої дѣрѣ ворѣ лѣпѣи дѣн адѣмонѣдѣнѣле сѣкрете прѣн адѣмонѣторѣе полѣдѣенѣшѣтѣ, каре пѣ пѣнѣте ера фѣрте дѣн модѣ, ши деспре каре пѣвѣлкѣялѣ по дѣнафа нѣ шѣтѣ нѣмѣкѣ.)

Маї дѣн сѣкѣрѣтѣ, пентрѣ арѣделѣнѣ дѣкъ се прѣгѣтѣешѣте о тѣталѣ реорганѣсѣчѣене, кареа че е дрепѣтѣ, ажѣнсѣсе а фѣ фѣрѣдорѣтѣ. Ної нѣ потѣмѣ прѣведѣе къмѣ ва ешѣ реорганѣсѣчѣенеа пої чѣеа че шѣтѣмѣ есте, къ ачѣеста фѣкѣзѣтѣ дѣла Априле сѣтѣмѣпѣ зѣ карѣ алѣтѣнѣтреа вѣзѣлѣ, лѣпѣсѣтѣ дѣноѣ де рѣбѣтѣ ши де рѣдѣ (оїштѣ апої траѣѣ де іѣеѣе с'аѣ де кѣи оїрѣнѣи дѣноѣ къ тотѣлѣ пѣдѣдѣ

